

oerden) en Westp
Neerlangbroek —
te Enter. — Huise
te Rolde. — Nierij
reterp. (Fr.). — St.
llema, te Sebalde-
S. A. Baljon, te
recht), E. Warmolts,
(vac.-D. Boonstra),
erwolde (Gron.). —
glokland. — Ter-
te Wapservende (O.),
an, te Renswoude.
huwjan, te Waver-

N.H.). W. A. Kas-
J. P. Soep, hulppr.
P. Melnick ter Hase-
t. — Ellewoudsdijk,
— Oud-Loosdrecht,
redé (Evangelisatie),
Leerdam.
an Hoven, te Ede.
eborg, em. pred. te
C. Klomp, te Rijk-
Hoogblokland. —
jeelmonde. — Bar-
Lekkerkerker, te
te pred. pl.) L. W.
t. — Ziderveld, M.
ei- en Boiecop, M.
de (toez.), N. War-

ederland,

FRAAT 18.

VEGTE.

100 %
96
88

op het
hrift

Schoolonderwijs.

AN.

EN.

Dr. W. GEESINK,
AMER, Dr. J. L.
WESTSTRATE,
NKEN, J. GRAS,
D. KOIJ, MILO,
F. W. RIETVELD,
SWINENBURG,
R. VAN WAGE-
IJNVELDT, B. J.

Bijvoegsel de
s / 2.50 per
gang.

sterdam. :-

t, heescheid,
heid zijn weder-
ent.
Drogisten.

ersiteit.

ging:

Mol te Idaken-
beer J. F. P.
dam f 1.25; door
houw f 10; door
ap te Zeist f 16;
van Woerden te

che faculteit):
de Kerk te Varsse-
f 11.37.

Niks te Stads-

ten studiefonds:
m,
niging te Vlaar-

MARLE Jr.,
Peningmeester.
gracht 162.

os.
lichting.
erk te Amsterdam.
wk te Zeist.

Steten en Overtoom-
lager onderwijs op
slag te Amsterdam.
lager onderwijs op
slag te Amsterdam,
Christelijke Kerken

ngewacht bij:
& Co.
plantiersgracht 18.

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 4 Mei 1919. N°. 2154.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en advertentieën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58-60, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.50 bij vooruitbetaling voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.15.
Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.30, met inbegrip van bewijsnummer, voor elk regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.12 per regel.

Van de Kerk. XVI.

Want ik wijd van deze twee gedrongen, hebbende begeerte, om ontbonden te worden en met Christus te zijn; want dat is zeer verre het beste.
Phil. 1: 23.

Tot erlanging van een juist en scherp geteekend inzicht in het wezen der Kerk behoort thans allereerst de leer van het Vagevuur aan de orde te zijn gesteld. In de 17e eeuw kon men onzerzijds de leer laten glippen. Ze was eenmaal in de dagen der Reformatie grondig beoordeeld en met beslistheid verworpen; ten deele kan zelfs gezegd, dat Luther's moedige verzet tegen de Afsaatleer, en zijn daarop gevolgde breuk met de Hierarchie, hoofdzakelijk in het zoo ongeestelijk karakter van de toenmaals overheerschende leer omtrent het Vagevuur haar beweegreden vond. Al is dan ook later velerlei verschil van zienswijze onder de volgelingen der Reformatie aan het woord gekomen, voor wat de Afsaatleer en de daarmee saamhangende leer over het Vagevuur betreft, stond men schouder aan schouder. Waldenzen, Mennonieten, Lutheranen en Gereformeerden waren het, wat dit geloofspunt betreft, van meet af met elkander eens. Breuk in die eenparigheid van belijdenis dook eerst later op, toen de reformatorische belijdenis in steeds breder kring verzaakt werd, en vooral na Schleiermacher's optreden, het *ethische* element het *geloofs-* element teruggedrongen. Van die dagen af neigde men er onder de Protestanten steeds meer toe, om ook na het sterven een proces ter heiliging aan te nemen, en alzoo de beslissing over ons eeuwig lot van het sterven zelf naar een latere periode te verschuiven. Ook hierop vestigden we reeds de aandacht onzer lezers, maar dit gewichtig punt dient thans aan nader onderzoek onderworpen te worden. Al moge het toch zijn, dat zelfs onder de Roomsche theologen alléwéers verschil van inzicht op dit punt te voorschijn trad, aan het eens door Rome beleiden uitgangspunt bleef men zich toch vastklemmen, en het o.i. onjuiste beginsel, dat hierbij reeds van Augustinus' dagen af de leiding aangaf, werd niet losgelaten. De Roomsche Godgeleerde Von Möller wijst er wel op, hoe men er op bedacht moet zijn, om in bescheiden deelneming aan de toenemende verlichting, ook aan dit dogma van het Vagevuur een meer ideaal karakter te leenen, en dat hij met name zelf op bedacht is, om te doen uitkomen, hoe alleen verregaande onkunde er toe komen kon om bij het Vagevuur aan het gewone branden van ons vuur te denken. Doch als spreekt hieruit tempering en matiging in de voorstelling, het uitzicht dat er na het sterven nog een periode van zuivering aanbreekt, is dan toch niet alleen niet losgelaten, maar won, gelijk we opmerkten, sinds Schleiermacher en het naar voren komen van de ethische theologie, zelfs steeds meer veld. Onze Catechismus daarentegen belijdt in het antwoord op vraag 57 nog steeds: dat „mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden,“ en evenzoo in het antwoord op vraag 58: „Dat, nademaal ik het beginsel der eeuwige vreugde hier reeds in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal.“

alsof ook degenen die als afgodendienaren of als Heidenen stierven, na hun dood nog door missionaire dienaten nog te redden zouden zijn, is nimmer gehuldigd. Er was bij het Vagevuur toch uitsluitend sprake van Christenen, die ten slotte ongetwijfeld in het eeuwige leven ingingen, maar die aanvankelijk nog te veel klemen van besmetting aan zich droegen, om de volle genieting der zaligheid te kunnen smaken, zolang deze besmetting van wel vergeeflijke, maar dan toch onheilge zonden, hun bleef aankleven. Slechts aan zeer enkele personen was het gelukt, reeds in dit leven zich van deze aanklevende besmetting geheel te ontdoen, en het waren deze personen, doch ook zij alleen, die dan als *heiligen* vereerd werden, en wier voltooide geestelijke reinheid dan ook verre uitstak boven hetgeen de meesten nog bleef aankleven.

Soortgelijke voorstelling is niet eerst tegen den ingang der Middeleeuwen opgekomen, maar vond reeds van vroeg af in de oudere Kerk ingang. Niet zoozeer toen de tot Christus bekeerden nog enkelingen waren, of althans als een klein kuddeken tegen de groote schare van land- of stadgenooten over stonden. In die eerste eeuwen sprak het verschil tusschen de bekeerden en onbekeerden nog sterk genoeg, om te doen gevoelen dat niet de groote massa der inwoners van heel het land, maar welbezien slechts een keurbende tot de Christenheid mocht gerekend worden. Wel deden zich ook reeds onder keizer Constantijn tal van schijnbekeerlingen voor, maar de straks weer opduikende vervolgingen brachten van zelf op nieuw zuivering aan. Het Vagevuur, als we ons zoo mogen uitdrukken, school destijds in de vervolgingen zelf. Doch anders werd dit toch uiteraard, toen met Constantijn de houding der toonaangevende massaschier in overijling omsloeg, en na niet lange jaren de Christelijke religie zelfs het karakter van een officieel Staatsgodsdienst begon aan te nemen. Toen hield van zelf de purificatie door de harde vervolgingen op, en sloeg de geheele positie al spoedig in het Oostersch-Romeinse rijk derwijs om, dat de vervolging trof wie zich niet liet doopen, en dat daarentegen een ieder die zich doopen liet, als Staatsburger van nobeler orde geëerd werd. Juist dit echter bracht te weeg, dat er na niet te lange jaren reeds spoedig schijnbekeerling op schijnbekeerling volgde, en dat van een principieele toebereiding tot den Christus bij de breede schare der burgerij geen sprake meer kon zijn. Wie in de Kerk-historie nagaat tot wat schandaleuze ont-heiliging van de Sacramenten men in de daarop volgende eeuwen met name zelfs in Byzantium, de schitterende hoofdstad van het Byzantijnsche rijk, gekomen was, kan schreeuwen over de brutale ontheiliging waaraan zelfs het Sacrament onder de louter in schijn bekeerde bevolking werd overgeleverd. Zoo viel de triomferende be-grafenis der martelaren al meer weg, en werd steeds sterker de hinder gevoeld, om geheele scharen van personen, aan wie men zich in hun goddeloos gedrag geëerd had, zich als aanstonds na hun dood in het Vaderhuis ingegaan, voor te stellen.

Het was vooral onder de ernstig gestemde geloovigen, dat men zich steeds minder de zaliging der gestorvenen als aanstonds na hun dood ten volle ingaande, denken kon. Daar was hun leven niet naar geweest. Tegen zoo schoone verwachting stond de ergeris, die ze gedurig door hun zondig gedrag hadden gegeven, lijnrecht over. Slechts tweemaal keuze bleef hier natuurlijk. Men kon of terugkeeren naar het standpunt der eerste Christenen, en het denkbeeld alsof geheel het volk gekerstend was verwerpen, of twelven moest een uitweg kunnen vinden, om wie in hun sterven alsnog van verre stonden, na hun sterven nog, als door een wonder, te redden. Dit laatste alleen vond toen ingang. Althans bij de Kerk in haar grotere afmetingen. Wel doken er steeds eenlingen op, die weigerden de Kerk op deze paden te volgen, maar deze moesten dan ten slotte met de Kerk als zoodanig breken en vervielen dan in hun seculier positie allicht in nog andere, niet minder ernstige dwalingen. Vandaar dat er toen slechts één uitweg overbleef, en die uitweg was, dat men de onheilge gestorvenen na hun dood, als we ons zoo mogen uitdrukken, een zuiveringskuur deed ondergaan; een zuiveringskuur waarvan ze dan zelve de pijnen en smarten te dragen hadden, maar waarbij hun dan toch hulpe kon geboden worden door de verwanten en vrienden, die ze bij hun sterven op aarde hadden achtergelaten. Ook de Biecht, door tucht gevolgd, deed hierbij dan wel hulpdienst, maar als de dood intrad, moest

wel een andere uitweg worden gezocht, en het is die uitweg, dien men toen in het Vagevuur alléwéers gevonden heeft. Niet, het hier wel op, alsof reeds aanstonds de geheele theorie van het Vagevuur ingang vond. De vastlegging van het Vagevuur als dogma is van veel later datering. Maar ingang vond dan toch reeds van oude dagen her de overtuiging, dat de gestorvenen niet aanstonds gereed waren om als gezaligden het Vaderhuis in te gaan, en hiermede in verband kwam als toen van zelf de poging op, om de achtergebleven nabestaanden en vrienden nog te laten doen, wat de gestorvenen nu zelve niet meer vermochten. Zij doolden nu in een nog ongezaligden toestand. Om daar uit te geraken moesten zij den angst en de smarte lijden die het Vagevuur over hen bracht, maar bij hun onvermogen, om zich zelve uit dezen bangen nood te redden, kon alsnu het mededoogen en medelijden van hen, die ze achterlieten, hun ter hulpe komen, en die hulpe werd dan gezocht in het bidden voor wie legingen, in het doen van offeranden voor hen die men onrijp verloren had, en waar aldus de particuliere verwanten en vrienden optraden, kon ook de Kerk zelve zich over de gestorvenen ontfemen, enerzijds door die voorbede der verwanten uit te lokken en anderzijds door zelve als Kerk aan die voorbede den noodigen steun te verleen. In het Vagevuur leed de gestorvene angst en verschrikking, en in zoverre het mogelijk bleek, om voor den overledene dien angst en dat leed te temperen, kon de Kerk de neiging bij haar leden, en in 't bijzonder bij de verwanten van wie overleed, prikkelen en aanmoedigen, om den gestorvene niet aan zich zelve over te laten, maar zich voor hem in de bres te stellen, en zijn leed te temperen of te bekorten.

Het algemeene denkbeeld, dat aan deze geheele opvatting ten grondslag ligt, is, nu uiteraard, dat het met den dood niet uit is, en dat er ook na ons sterven nog een wijziging in onze geestelijke gesteldheid kan intreden; en het is nu op dit punt dat er tusschen de Ethischen van de vorige eeuw en de voorstanders van het Vagevuur zekere overeenkomst bestaat. We zeggen niet verwantschap, maar overeenkomst, omdat men van Roomsche zijde geheel het geding dan toch ernstiger bleef opvatten, dan de Ethischen achten zich te mogen veroorloven. Het principieel verschil toch tusschen de Roomsche voorstelling en tusschen wat thans van Ethische zijde soms geleerd werd, bestond hierin, dat de Roomsche belijders de heiliging, die het Vagevuur kon aanbrengen, nimmer toepasten op de principieele zelfonttrekking aan het geloof, doch eeniglijk toepasten op de *vergeeflijke* zonden. Van velerleer aard was de zonde waarmee te rekenen viel, en wel in de eerste plaats de zonde, die als volstrekt onvergeeflijk met stellige zekerheid van alle gemeenschap met God uitsloot, en die eeniglijk door de wedergeboorte en zich daaraan vastklemmen der verzoening van den Middelaar had kunnen worden te niet gedaan. Na het sterven kon uit dien hoofde niet anders worden beproefd, dan om den door Christus gekochte nu ook vrij te maken van de *onvergeeflijke* zonden, die hem na zijn bekeering nog waren blijven aankleven. Hoorde men daarentegen wat van Ethische zijde uit Berlijn geïstudeerd werd, en sedert Schleiermachers optreden, in vrij breeden kring ingang vond, dan viel alle beperking hier weg, en bleef de genadewerking na het sterven op schier allen toepasselijk, die op wat wijze ook vóór hun dood bleven afdolen, doch nu na hun sterven geroepen en gelokt konden worden ten eeuwigen leven. Natuurlijk blijft het voor ons Gereformeerden volstrekt onbegrijpelijk, hoe men van Roomsche zijde er toe komen kon, om een feitelijke toebereiding ten eeuwigen leven op schier werktuigelijke wijze te doen tot stand komen, en zulks wel principieel eeniglijk door de offerande van den Middelaar, maar dat toch daarna aan wie reeds in beginsel geraldig was, zoo scherp nog de toerekening van zijn *mindere* zonden werd aangeschreven, dat eeniglijk daarvoor geheel de leer van het Vagevuur en van de Afsaat aan hun belijdenis moest worden toegevoegd. Hierin ligt voor ons iets kunstmatig voor wat de scheiding tusschen de beide soorten van onvergeeflijke en vergeeflijke zonden aangaat, maar zien we van dit kunstmatige voor een oogenblik af, dan spreekt zich toch in de Roomsche belijdenis een meer reële ernst uit dan in wat ons van Ethische zijde zoo vaak wordt voorgoedhouden. Wat de gestorvene in de eeuwigheid met zich medenam, kon toch volgens deze Ethische voorstelling tot zelfs de volkomen verdorvenheid zijner natuur, zijn, die dan eerst in het leven hierna, na haar eerste reiniging zou moeten geraken

terwijl dan van Roomsche zijde hier de geheel afwijkende voorstelling tegenover stond, dat de in het Vagevuur aan hoogere zuivering overgegevene, wat de kern van zijn positie betreft, reeds ten eeuwigen leven toegebracht was, en eeniglijk ter wille van nog vele onzuiverheden aan een nadere zuivering moest onderworpen worden. Zonder aarzeling is dan ook te erkennen, dat de Roomsche voorstelling, hoezeer ook zij ons tegen de borst stuit, toch een hooger standpunt inneemt dan hetgeen thans almeer onder onze doolgeraakte geestverwanten ingang vindt. Wat ons daarentegen steeds blijft ergeren, is de ingang die van Roomsche zijde aan een voorstelling werd gegeven, welke ten slotte eindigde met op zoo fatale wijze heel de correctheid van het Kerkelijk leven te ontwrichten. Al moet toch toegegeven, dat Rome er zelve steeds meer op bedacht was, om het schadelijke dat in de 16e eeuw in hare voorstellingen en practijken insloep, te matigen en af te weren, toch blijft het uiterst bedenkelijk, dat zulk een gevaarlijke veruitwendiging van het hoog geestelijke element zoolang stand kon houden. En zulks te meer, daar, niet zoozeer toen, maar zeer stellig in vele geheel Roomsche landen, de afval van het geloof en de verwerping van de Sacramenten zoo hand over hand toenam, dat er geen sprake meer van is, dat ook maar de helft der bevolking den Christus trouw zou zijn gebleven. In België, in Frankrijk, in Italië en in zelfs in Beieren staat numeriek de meerderheid der bevolking met een deels afgekeerd hart tegen het heilige der heiligheden over. Blijkt nu telkens op nieuw, hoe zelfs onder zulke omstandigheden en in zulke kringen het Sacrament van het Doopsel nog op zeer brede schaal ingang vindt, dan rijmt de voorstelling niet met de werkelijkheid, bijaldien men ingang geeft aan de gedachte, alsof toch de groote menigte principieel van Christus, als haar Middelaar, het onmisbare ten eeuwigen leven onving, en alsof alleen de kleinere, de vergeeflijke en vaak nauwelijks merkbare zonden den eisch konden stellen, om zulk een geheel de Kerk bedervend hulpmiddel aan te wenden.

Kon men nu nog zeggen, dat in de Heilige Schrift duidelijke aanwijzing van zulk een toedracht der verlossing in haar eindphase was gegeven, zoo zou het nog de moeite loonen, nader op het geestelijk verband tusschen de wedergeboorte en deze nadere heiliging in te gaan; doch juist dit is niet het geval. Afgezien toch van het min aantrekkelijke feit, dat men van Roomsche zijde aan de Heilige Schriftuur zeker aantal apocryphe Schrifturen als gezaghebbend heeft toegevoegd; iets wat ook van de Lutherische Kerk, althans ten deele, kan worden gezegd; en dat men met name ook aan het tweede boek der Maccabeën gezag poogt te ontleenen voor zijn bevelen; zoo blijkt toch bij nadere bespreking van het geding vrij spoedig, dat men van Roomsche zijde steeds behoefte gevoelt, om zich, met name wat Vagevuur, Afsaat enz. betreft, op de traditie te beroepen. Reeds hierin nu verklaarden onze vadersen allerminst de Kerk, die ze verlieten, te kunnen volgen. Hierbij ging het om en om. Het Kerkelijk gezag dat zich bevoegd achtte de leer van het Vagevuur, van den Afsaat en zooveel meer te jken, beriep zich op de traditie wel niet eeniglijk, maar dan toch in hoofdzaak; en hetgeen dit Kerkelijk gezag ten deele als waarheid poogde te stempelen, bewees men evenzoo niet uit de Heilige Schrift, maar hoofdzakelijk uit de traditie. Zoo ging alle vastheid van grondslag voor de overtuiging te loor, en bleef de Kerk zich de bevoegdheid toeëigenen, om bij elk geschilpunt dat aan de orde kwam en verdeeldheid in het leven riep, eigenmachtig uit te wijzen, wat als waarheid zou gelden, en aan de geloovigen als bindende inhoud van belijdenis zoo worden opgelegd.

Alles hing er alzoo ten slotte van af, of men persoonlijk de autoriteit van de Concilien en van den Pauselijken stoel als in zaken des geloofs finaal beslissend, erkende. Deed men dit, dan viel er voor wie betuigde dit niet te kunnen doen, met den volgeling van Rome niet verder te redeneeren. Betuigt iemand, dat voor zijn geloofsbesef de Kerk uit zal wijzen wat hij te aanvaarden heeft, en dat hij zich, zonder nadere persoonlijke critiek, aan de aldus vallende beslissing heeft te onderwerpen, dan heft ge te doen met een subjectieve geestesgesteldheid van het individu, waarover verder niet te redeneeren valt. Steeds heeft men dan ook gepoogd, allen opkomenden twiifel te dezer zake te onderdrukken, en hoe vele eeuwen lang men ook de beslissing bij zulke ernstige geloofsgeschilpunten aan de generale Concilien over-

liet, ten slotte is men toch tot het inzicht gekomen, dat men, zelfs door de eindbeslissing bij een Concilie te zoeken, niet dan uiterst moeilijk tot finale vastheid geraken zou. In 1870 heeft men hef dan ook gewaagd, om de onzekerheid, die in de beslissing der Concilien ook steeds was overgebleven, zooveel 't enigszins kon, af te snijden. De Bisschop van Rome is toen, desnoods buiten alle Concilie om, de eenige absolute drager van het Kerkelijk gezag geworden; een beslissing die strekte, om aan de twijfelzucht, die vooral in de 19e eeuw ook onder de Roomsche geestelijkheid vrij sterk aan het opkomen was, zoo mogelijk met één allesbeheerschen den ruk den kop in te drukken. En zij 't nu al, dat desniettemin nog tal van onzekerheden en twijfelingen hangen bleven, erkend moet toch, dat het allesbeheerschende besluit van 1870 een zoo verrassende uitkomst heeft opgeleverd, dat sinds het toen genomen besluit de aaneensluiting van geheel het Kerkelijk wezen, dat onder Rome's heerschappij stond, een stelligheid is gaan vertoonen, die in het midden der vorige eeuw voorgoed verloren scheen geraakt. Zij 't dan ook al, dat de jongste zoo ontzettende oorlog de Roomsche geestelijkheid in de verschillende landen soms her- en derwaarts dreef, erkend moet toch, dat men er te Rome op niet ongelukkige wijze in geslaagd is, om de wereld-eenheid der Roomsche Kerk niet te laten verbreken.

Juist dit echter bevestigde ons steeds meer in de overtuiging, dat alle geredetwist over Vagevuur of Afsaat voor ons volstrekt ijdel is en tot niets leidt. Voor wie het geestelijk gezag van het Vaticaan erkent, staat ook de belijdenis in zake deze twistvragen onherroepelijk vast. Voor dien zijn ze ten volle waar, en onomstootelijk waar, en het zou tot niets leiden, of ge over deze gewichtige, maar uiterst critieke punten opnieuw een leerstrijd voeren gingt. Voor u, die het gezag van het Vaticaan, vooral gelijk het sinds 1870 heerscht, niet kunt erkennen, baat geen disput ten deze meer, en omgekeerd staat 't evenzoo onherroepelijk vast, dat de goed-Roomsche belijder zich door niets van deze Roomsche leerstellingen meer laat afsleiden. Vlak het omgekeerde geldt natuurlijk voor alle Protestanten, en van de Gereformeerden zelfs meer nog dan van de Lutheranen, en indien er in Protestantische kringen, nu en dan, soms gedisperseerd wordt, alsof men toch ten deele ook in dit vraagstuk voor Rome zou moeten zwichten, dan is dit eeniglijk uit eigen geloofsvervalsing te verklaren, en kan 't nimmer als brug dienst doen, om u van ons eigen erf op hetgeen Rome u ten deze op de ziel wil binden, te doen overgaan.

Dr. A. K.

„Hij werd voor hen veranderd van gedaante“.

En hij werd voor hen veranderd van gedaante; en zijn aangezicht bleef gelijk de zon, en zijne kleederen werden wit, gelijk het licht.
Matth. XVII: 2.

Onwillekeurig leidt de herdenking van Jezus' Verrijzenis naar de Verheerlijking op den berg Thabor terug. In die grootsche verheerlijking op den Thabor kwam zoo schitterend uit, welke de menschelijke gedaante ware, die bij den Christus voegen zoude. Denkt ge aan uw Middelaar gelijk hij thans aan de rechterhand Gods is gezeten, en voor zijn verkorenen bidt, dan rijst zijn verheerlijkte gedaante van zelf voor u op, gelijk hij op den Thabor door zijn drie discipelen, verzeld van Mozes en Elia, gezien is. Zelfs mag aangenomen, dat de gedaante, waarin de Middelaar thans aan Gods rechterhand is gezeten, den glans en de schittering van den berg Thabor nog te boven gaat. Toch droeg deze schittering reeds op den Thabor een geheel enig karakter. In Matth. 17: 2 wordt ons toch verhaald, „hoe de Middelaar voor het oog der drie jongeren veranderd werd van gedaante, en wel zoo, dat zijn aangezicht bleef gelijk de zon, en dat zijn kleederen wit werden gelijk het licht“. Op het onverwachts ontwaarden nu de drie discipelen, dat hun Heiland niet meer alleen was, maar dat zich twee hemelsche gestalten bij hem bevonden die zij herkennen als Mozes en Elia en die met Jezus in gesprek waren. In zijn geloofsverhaal steeds zichzelf overhaastende, stelt nu Petrus zich er niet mee tevreden om dit hemelsch schouwspel te bejagen, en de opening in te wachten, die hem ten deel zou vallen, maar wil ingrijpen in wat hij ziet, en drie tabernakelen optrekken, den één voor Jezus zelf, en de beide anderen voor de hem verschenen heiligen uit het Oude Verbond. Doch deze zielooze betuiging wordt aanstonds door wat verder geschiedt, oversteelt. Jezus antwoordt er niet op, doch er komt een aangrijpend antwoord uit den Hooft. Er schoof toch een doorzichtige wolk over Thabor heen, en geheel